

Esitys palvelutuotteiden myöntämisperusteiden uudistamiseksi Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vammaispalveluissa 1.2.2025 alkaen

Kirsi Leväpelto, toimialajohtaja

Terhi Tehola, palvelualuejohtaja

Maija Väänänen, tehtäväaluepäällikkö

Anna-Elina Leskelä-Ranta, tehtäväaluepäällikkö

Palveluiden myöntämisen perusteet vammaispalveluissa

- Palveluiden myöntämisen perusteet ovat asiakastyötä ohjaava väline, joka selkeyttää, millä edellytyksillä hyvinvointialueen asukkaat voivat saada tarvitsemiaan palveluita.
- Vammaisten palvelut tuotetaan ensisijaisesti yleislakien mukaisesti, kuten sosiaalihuolto-, terveydenhuolto-, varhaiskasvatus- ja perusopetuslain perusteella. Vammaispalvelulain mukaisia erityispalveluja tarjotaan tarvittaessa tukemaan asiakkaan tavanomaista elämää. Palvelut pyritään järjestämään osana yhteiskunnan yleisiä palveluja ja rakenteita normaaliuden periaatteen mukaisesti.
- Palvelut myönnetään vammaispalveluista, kun lakiin kirjatut yleiset ja palvelukohtaiset vaatimukset täyttyvät. Palveluntarpeen arvioinnissa otetaan huomioon se, johtuuko toimintarajoite esimerkiksi vammasta tai sairaudesta. Asiakkaan toimintakykyä seurataan palveluissa säännöllisesti ja tilanteen muuttuessa tarve arvioidaan uudelleen.
- Eteneminen:
 - Hyvinvointialueen johtoryhmä 13.1.2025
 - Vammaisneuvosto 13.1.2025
 - Aluehallituksen selostustilaisuus 16.1.2025, aluehallituksen kokous 21.1.2025

Yleistä asiakirjasta

- Asiakirjassa on kuvattu kaikki vammaispalveluiden tarjoamat palvelut sekä kunkin palvelutuotteen osalta myöntämisen perusteet.
- Perusteet pohjautuvat lainsäädäntöön ja keskeisenä tavoitteena on varmistaa yhdenvertainen päätöksenteko kaikille asiakkaille sekä taata lain mukaiset, yksilöllisiin tarpeisiin perustuvat palvelut.
- Liikkumista tukevien palveluiden kokonaisuus on siirretty osaksi asiakirjaa, sillä palvelun tuottaminen ja myöntäminen on siirtynyt 1.9.2024 alkaen vammaispalvelujen palvelualueelle.
- Asiakirjan päivitystyössä on huomioitu hyvinvointialueen vammaispalveluita koskevien tuotantotapa-analyysien suositukset. Palvelujen myöntämisen perusteista on käyty keskustelua uuden vammaispalvelulain osalta hyvinvointialueen sisällä eri toimialojen kesken ja muiden hyvinvointialueiden kanssa.

Vammaisten palvelut, asiakasmäärä ja palvelukustannukset

	asiakasmäärä	Asiakasta/100 000	Oma toiminta + ostopalvelut €
1.1.2023	3157	1 126	TA 92 593 000
1.1.2024	3211	1 123	94 476 000
31.12.2024	3227	1 108	103 624 000

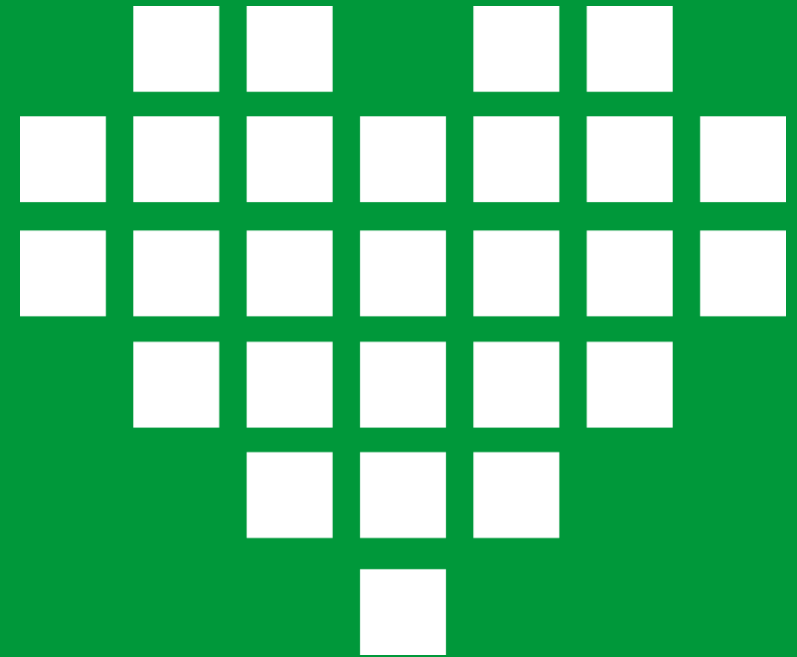
Hyvinvointialueiden vammaispalveluiden toimintakulut yhteensä sekä asukasta kohden 2022 (THL raportti Vammaispalvelut hyvinvointialueilla syksyllä 2023)

Vantaan ja Keravan kulut asukasta kohden ovat valtakunnan alimmat (vv 555-347 €/asukas)

	Toimintakulut €	Asukasta kohden
Itä-Uusimaa	43 247 800	436
Keusote	87 795 700	433
LUVN	195 479 800	407
Vake	96 334 400	347

Keskeiset asiat

1. Henkilökohtainen apu

- Henkilökohtaista apua myönnetään arkipäivisin. Päätöksessä määritellään eritellysti myönnetyt tunnit kuukaudessa palvelutarpeen mukaisesti.
- Viikonlopputunnit haetaan erillisellä hakemuksella. Iltaisin ja viikonloppuisin avustajatunteja myönnetään yksilöllisen erityisen harkinnan perusteella. Päätöksessä määritellään palvelutarpeen mukaiset tunnit sekä lauantai- ja sunnuntaitunnit kuukaudessa palvelutarpeen mukaisesti.
- Henkilökohtaista apua voidaan jatkossa käyttää osana liikkumisen tuen palvelua uuden vammaispalvelulain mukaisesti.
- Lakimuutoksen myötä henkilökohtaisena avustajana voi erityisen harkinnan perusteella toimia asiakkaan perheenjäsen, jos se on vammaisen henkilön edun mukaista.

2. Lyhytaikainen tilapäishoito

- Palvelu myönnetään yksilöllisen erityisen harkinnan perusteella itsenäistymisen tukemiseen, omaishoitajan lakisääteisten vapaiden aikana tai harkinnanvaraisesti tilanteessa, jossa muutoin perheen jaksamisen tueksi järjestettävää hoitoa ei ole mahdollista saada peruspalveluiden piiristä.

3. Ammatillinen tukihenkilö *

- Palvelu esitetään tuotettavaksi jatkossa henkilökohtaisen avustajan, erityinen osallisuuden tuki- ja valmennus –palveluilla.

* Palvelu ei ole käytössä muilla Uudenmaan hyvinvointialueilla

4. Avustaja kotiin

- Myönnetään kriisitilanteisiin ja lyhytkestoisiin tilanteisiin, joissa asiakas tarvitsee erityisesti tukea. Avustajan tuki kohdentuu vammaiseen asiakkaaseen.
- Palvelua myönnetään määräaikaisesti yhtäjaksoisesti enintään 3 kk. Palvelu toteutetaan ma-pe klo 7-18. Lauantaitunnit harkinnanvaraisesti klo 9-18. Palvelua ei tuoteta yöaikana.
- Palvelua voidaan erityistilanteessa myöntää korvaamaan aamu- ja iltapäivähoitoa, kun on tarve mahdollistaa vanhemman työssäkäynti silloin kun asiakas ei vammastaan tai sairaudestaan johtuen kykene osallistumaan aamu- tai iltapäivätoiminnan ryhmätoimintaan.

5. Hoitaja kotiin

- Kriisitilanteet ja lyhytkestoiset tilanteet, joissa asiakas tarvitsee erityisesti terveydenhuollon tukea.
- Palvelua myönnetään yksilöllisen erityisen harkinnan perusteella osana asumisen tuki kotiin III –tuotetta. Tunnit arvioidaan terveydenhuollon ammattilaisen arvioinnin jälkeen.
- Myönnetään määräaikaisesti vanhemman työssäkäynnin tukemiseksi, jos asiakas tarvitsee sairaanhoidollista palvelua.
- Palvelua myönnetään määräaikaisesti yksilöllisen erityisen harkinnan perusteella enintään 6 kk 8-16t/kk.
- Palvelu toteutetaan ma-pe klo 7-18. Lauantaitunnit harkinnanvaraisesti klo 9-18. Maksimiaika yöaikaiselle palvelulle on 9 h.

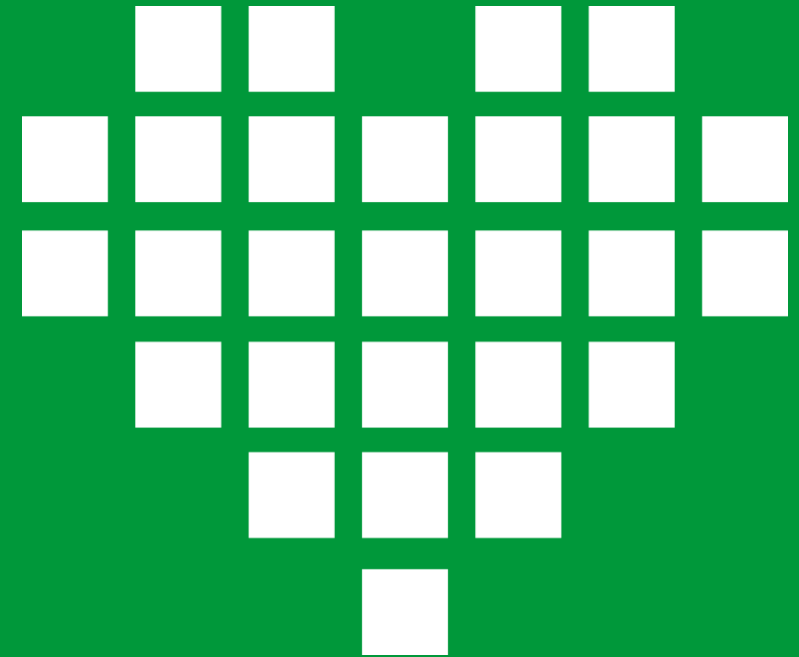
6. Liikkumisen tuki

Liikkumisen tukea voidaan myöntää joko sosiaalihuoltolain tai vammaispalvelulain perusteella.

- Vammaisella henkilöllä on subjektiivinen oikeus saada liikkumisen tukea vammaispalvelulain kriteerien täyttyessä, mutta hänellä ei ole oikeutta vaatia tiettyä toteuttamistapaa. Palvelun toteutustapa määritellään vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden perusteella, jotka kirjataan asiakassuunnitelmaan. Lopullinen päätös järjestämistavasta kuuluu hyvinvointialueelle.
- Henkilökohtaista apua voidaan käyttää liikkumisen tuen järjestämistapana, jos vammaisella henkilöllä on oikeus vammaispalvelulain 9 §:n mukaiseen henkilökohtaiseen apuun ja liikkuminen on mahdollista toteuttaa muulla tavoin kuin kuljetuspalvelulla. Tällöin liikkumiseen käytettävä aika sisällytetään henkilökohtaisen avun tuntimäärään.
- Hyvinvointialue voi vammaisen asiakkaan hakemuksesta toteuttaa liikkumisen tuen joko kokonaan tai osittain siten, että sen määrä perustuu matkojen määrän sijaan euromäärään tai kilometri- ja euromäärään. Asiakas voi valita kilometri- ja eurokukkaromallin, kun tekninen ratkaisu on käytettävissä hyvinvointialueella.
- Liikkumisen tukena myönnettävistä kuljetuspalveluista peritään asiakasmaksuna omavastuuosuus lukuun ottamatta niitä matkoja, jotka ovat lailla säädetty asiakkaalle maksuttomiksi. Asiakasmaksut määräytyvät Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella vahvistettujen asiakasmaksujen mukaisesti.

Uudet palvelut

Uuden vammaispalvelulain mukaiset palvelut

Uudessa vammaispalvelulaissa on poistettu vaikeavammaisuuden käsite ja siihen liittyvä ikärajaus. **Palveluiden myöntäminen perustuu asiakkaan toimintarajoitteeseen.**

- **Valmennus**, joka tuotetaan palveluilla: asumisvalmennus, neuropsykiatrinen valmennus, kommunikaatio-opetus ja liikkumistaidon ohjaus
- **Henkilökohtainen apu**, joka tuotetaan palvelusetelillä, työnantajamallilla tai ostopalveluna
- **Erityinen osallisuuden tuki ***
- **Tuettu päätöksenteko ***
- **Vaativa moniammatillinen tuki ***
- **Asumisen tuki**, joka sisältää kaikki asumispalvelumuodot, esitellään jäljempänä
- **Lapsen asumisen tuki**, joka tuotetaan palveluilla: avustaja kotiin, lapsen tilapäishoito, erityinen osallisuuden tuki

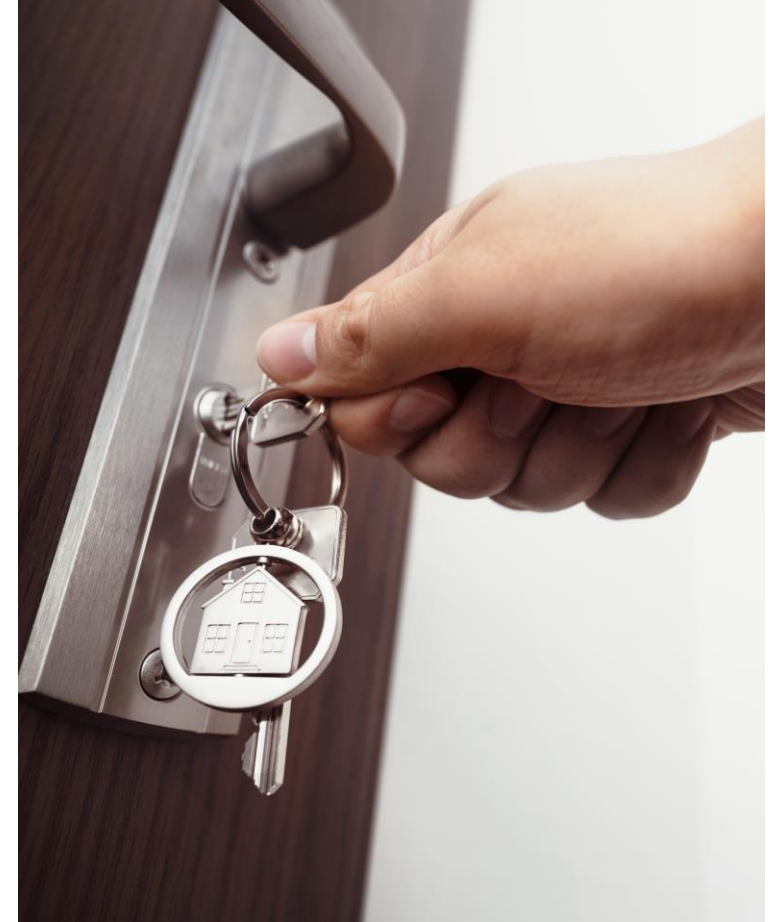
- **Esteettömän asumisen tuki** korvaa aiemmin käytetyn termin: Asunnon muutostyöt
- **Lyhytaikainen huolenpito**, joka tuotetaan palveluilla lyhytaikainen perhehoito tai tilapäinen hoito asumisyksikössä
- **Päivätoiminta**
- **Kehitysvammaisten työtoiminta ***
- **Liikkumisen tuki** korvaa aiemmin käytetyn termin: Kuljetuspalvelut
- **Taloudellinen tuki:**
 - muut välineet, koneet ja laitteet
 - **hengityslaitteiden varassa eläville ***

Asumisen tuen palvelut

- Tuettu asuminen
- Yhteisöllinen asuminen (aikaisemmin palveluasuminen)
- Ympäri vuorokautinen palveluasuminen (aikaisemmin tehostettu palveluasuminen)
- Vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen (aikaisemmin vaativa tehostettu palveluasuminen)
- Erittäin vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen I – III (aikaisemmin erittäin vaativa tehostettu palveluasuminen)
- Tilapäishoito
- Vammaisten laitoshoido
- Osavuorokautinen perhehoito, lyhytaikainen perhehoito
- Pitkäaikainen perhehoito
- **Asumisen tuki kotiin tuotettuna I-IV ***

1. Asumisen tuki kotiin tuotettuna

- Vammaisen henkilön kotona asuminen mahdollistetaan uudella asumisen tuki kotiin I-IV palvelulla.
 - Palvelun perustana pääasiassa omaishoito, tukipalveluina päivätoiminta tai henkilökohtainen päiväaikainen apu palvelusetelimallilla.
 - Mikäli asiakas ei pärjää yöaikaan kotihoidon tai turvapalveluiden turvin, asiakkaalle tarjotaan ympärivuorokautista palveluasumista.
 - Uudella palvelulla turvataan asiakkaiden yhdenvertaisuus ja turvallisuus.

2. Erityinen osallisuuden tuki

- Erityisen osallisuuden tukea toteutetaan vammaisten asumispalveluissa tavanomaiseen palveluun kuuluvana toimintana.
- Erityisen osallisuuden tuen tarkoituksena on, että myös ne vammaiset asiakkaat, joiden osallisuutta ei voida tukea henkilökohtaisella avulla, voivat saada tarvitsemansa osallisuuden tuen.
- Palvelulla varmistetaan, että jokainen vammaisen asiakas voi saada yksilöllisesti toteutettua, toisen henkilön antamaa osallisuuden tukea. Sen avulla mahdollistetaan vammaisen asiakkaan osallistuminen erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja vapaa-ajan toimintaan.
- Vammaiselle asiakkaille on järjestettävä erityistä osallisuuden tukea vähintään 10 tuntia kuukaudessa vuoden 2025 loppuun saakka ja vähintään 20 tuntia kuukaudessa vuoden 2026 loppuun saakka. 1.1.2027 alkaen vammaisella on oikeus saada erityistä osallisuuden tukea yhteensä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, ellei hän hae tätä pienempää tuntimäärää.

3. Tuettu päätöksenteko

- Tuetun päätöksenteon tarkoituksena on tukea vammaista asiakasta päätöksenteossa siten, että hän voi tehdä ja toteuttaa itse omaa elämäänsä koskevia päätöksiä.
- Tuettua päätöksentekoa on oikeus saada erillisenä palveluna vain silloin kun kyseessä olisi vammaisen asiakkaan elämässä merkittävä päätös, kuten
 - suuret muutokset perheessä
 - muuttaminen lapsuuden kodista tai muuttaminen toiselle paikkakunnalle
- Merkittävillä päätöksillä ei tarkoiteta jokapäiväiseen elämään kuuluvia päätöksiä. Muissa kuin merkittävissä päätöksentekotilanteissa vammaisen asiakkaan päätöksentekoa tuetaan hänen yksilöllisen tarpeensa mukaan osana vammaispalvelulain perusteella järjestettäviä palveluita silloin, kun se soveltuu palvelun luonteeseen.

4. Vaativa moniammatillinen tuki

- Vaativan moniammatillisen tuen palvelukokonaisuudella vastataan vaativiin tilanteisiin, joihin ei ole löydettävissä yhden asiantuntijan tekemää tai yhdellä palvelulla toteutettavaa ratkaisua
- Tukea antaa vaativan moniammatillisen tuen asiantuntijaryhmä. Asiantuntijaryhmässä on riittävä lääketieteen, psykologian, sosiaalityön, vuorovaikutuksen ja muu asiantuntemus vaativan moniammatillisen tuen toteuttamista varten.
- Vaativaa moniammatillista tukea voidaan myöntää silloin, kun vammaisella asiakkaalla on palvelutarpeita, joihin vastaaminen edellyttää tiivistä ja usein pitkäkestoista moniammatillisen ryhmän yhteistyötä.
- Asiakkaan ohjauksen, hoidon ja huolenpidon toteuttamisessa esiintyy asiakkaan haastavaa tai aggressiivista käyttäytymistä ja käytössä on useita rajoitustoimenpiteitä.

5. Kehitysvammaisten työtoiminta

- Työtoiminnan tarkoituksena on tukea kehitysvammaisen asiakkaan toiminta- ja työkykyä sekä edistää hänen pääsyään työelämään.
- Toimintaa voidaan myöntää 1–5 päivää viikossa osa- tai kokopäivätoimintana.
- Asiakkaalla on
 - tavoitteena kehittyä työelämätaidoissa
 - edellytyksiä osallistua työnoimaiseen toimintaan
 - riittävät valmiudet ryhmässä oloon
 - motivaatio osallistua työtoimintaan sekä halu tehdä työtoiminnan työtehtäviä, kuten erilaisia alihankinnan, kädentaitotöiden, vaatehuollon tai laitoshuollon tehtäviä
- Työtoimintapäivien määrä, kesto ja toteuttamistapa arvioidaan yksilöllisen tarpeen, tavoitteiden ja elämäntilanteen mukaan. Työtoimintaa voidaan myöntää 5 päivää viikossa kokopäivätoimintana esimerkiksi silloin, kun asiakas ei voi olla pitkiä aikoja yksin kotona mm. vanhempien/huoltajien ollessa työssä tai kun se on asiakkaan arkistruktuurin ja -rutiinin ylläpitämisen kannalta välttämätöntä.

6. Taloudellinen tuki hengityslaitteiden varassa eläville

- Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä tarkoitetaan henkilöä, jonka elämän ylläpitäminen edellyttää henkitorviavanteen kautta toteutettavaa tai muuta pysyvää tai pitkäaikaista ympärivuorokautisesti laitteen avulla toteutettavaa hengitystukihoitoa.
- Hengityslaitteenvarassa elävien henkilöiden palveluiden siirtymisessä terveydenhuollosta vammaispalveluihin on kolmen vuoden siirtymäaika. Henkilö voi kolmen vuoden aikana tehdä hakemuksen palveluiden järjestämisestä vammaispalveluista, jolloin palvelut järjestetään kolmen kuukauden sisällä.
- Hengityslaitteen varassa elävällä henkilöllä on oikeus saada taloudellista tukea ylläpitokustannuksiinsa silloin, kun hän ei ole terveydenhuollon laitoshoidossa.
- Taloudellisena tukena myönnetään 1 400 euroa kuukaudessa.
- Jos henkilö kuuluu useamman henkilön ruokakuntaan, joka saa yleistä asumistukea, vähennetään henkilölle myönnettävästä taloudellisesta tuesta osuus, joka lasketaan jakamalla ruokakunnalle maksettava yleinen asumistuki ruokakunnan jäsenten määrällä.

Kiitos!

Lisätietoja:

Terhi Tehola terhi.tehola@vakehyva.fi

Maija Väänänen maija.vaananen@vakehyva.fi

Anna-Elina Leskelä-Ranta anna-elina.leskela-ranta@vakehyva.fi

